

विश्ववारात्रेयी। अग्निः। १, ३ त्रिष्टुप्, २ जगती, ४ अनुष्टुप्, ५-६ गायत्री

अनस्वन्ता सत्पतिर्मामहे मे गावा चेतिष्ठो असुरो मघोनः।

त्रैवृष्णो अग्ने दशभिः सहस्रैर्वैश्वानर त्र्यरुणश्चिकेत ॥ ५.०२७.०१

वैश्वानर- सर्वनरहित। अग्ने। चेतिष्ठः- अतिशयेन प्राज्ञः। असुरः- बली। मघोनः- सम्पद्धान्।
त्रैवृष्णः- भूर्भुवरादिभूमिकात्रये वर्षकः। त्र्यरुणः- भूमिकात्रयप्रकाशकः। दशभिः सहस्रैः- प्रभूताभिः
सम्पद्भिः। अनस्वन्ता- शकटोपलक्षितलक्ष्यप्रापकगतियुक्ते। गावा- धेनूश्चिद्रश्मीनित्याध्यात्मिके।
सत्पतिः- सतां पालकः सन्। मे- मह्यम्। मामहे- ददौ। चिकेत- ज्ञातश्च भवति ॥१॥

यो मे शता च विंशतिं च गोनां हरीं च युक्ता सुधुरा ददाति।

वैश्वानर सुष्टुतो वावृधानोऽग्ने यच्छ त्र्यरुणाय शर्म ॥ ५.०२७.०२

वैश्वानर- सर्वनरहित। अग्ने। सुष्टुतः- सुष्टु वन्दितः सन्। वावृधानः- अभिवृद्धः सन्। यः। मे-
मह्यम्। शता च विंशतिं च गोनाम्- प्रभूतधेनूः प्रभूतचिद्रश्मीन्। सुधुरा- सुष्टु धारकौ। युक्तौ।
हरी- प्राणप्रतीकाश्चौ। ददाति- यच्छति। तस्मै। त्र्यरुणाय- साधनभूमिकात्रयप्रकाशकायाचार्याय।
शर्म- भद्रम्। यच्छ- देहि ॥२॥

एवा ते अग्ने सुमतिं चकानो नविष्ठाय नवमं त्रसदस्युः।

यो मे गिरस्तुविजातस्य पूर्व्युक्तेनाभि त्र्यरुणो गृणाति ॥ ५.०२७.०३

यः। त्र्यरुणः- साधनभूमिकात्रयप्रकाशकः। मे- मम। तुविजातस्य- बहुधा जातस्य। पूर्व्यः-
सनातनान्। गिरः- मन्त्रान्। युक्तेन- युक्तमनसा। गृणाति- प्रशंसति। सः। त्रसदस्युः-
स्तेनभावनबाधकः। एव- एवमेव। ते- तव। अग्ने। नवमम्- अभिनवाम्। सुमतिम्। चकानः-
कामयन्। नविष्ठाय- अभिनवाय ते हव्यं ददाति ॥३॥

यो म इति प्रवोचत्यश्वमेधाय सूरये। ददृहचा सनिं यते ददन्मेधामृतायते ॥ ५.०२७.०४

यः । अश्वमेधाय- प्राणोपासकम् । सूरये- विद्वांसं प्रति । मे- मह्यं देहि । इति । प्रवोचति- प्रब्रवीति ।
तस्मै । यते- यतये । ऋतायते- प्रकृतिनियतिभूतसत्यकामाय । मेधाम्- बुद्धिम् । सनिम्- दैवीं
सम्पदम् । ऋचा- मन्त्रेण । ददत्- ददाति ॥४॥

यस्य मा परुषाः शतमुद्धर्षयन्त्युक्षणः । अश्वमेधस्य दानाः सोमा इव त्र्याशिरः ॥ ५.०२७.०५
यस्य । परुषाः- पूरकाः । शतम्- प्रभूताः । उक्षणः- रसाः । मा- माम् । उद्धर्षयन्ति- उत्कर्षेण
हर्षयन्ति । अश्वमेधस्य- प्राणोपासकस्य तस्य । दानाः- दानानि । सोमा इव- रसमयानि ।
त्र्याशिरः- भूर्भुवःसुवराख्यसाधनभूमिकायुक्तानि सन्ति ॥५॥

इन्द्राग्नी शतदान्यश्वमेधे सुवीर्यम् । क्षत्रं धारयतं बृहद्विवि सूर्यमिवाजरम् ॥ ५.०२७.०६
इन्द्राग्नी । शतदानि- अनन्तदातरि । अश्वमेधे- प्राणोपासके । सुवीर्य- शोभनसामर्थ्योपेतम् । बृहत्-
महत् । अजरम्- जरारहितम् । क्षत्रम् । दिवि- नभसि । सूर्यमिव । धारयतम् ॥६॥